

„Soča“, iz katere jemljemo ta sestavek, misli, da gre isterskemu deželnemu odboru le bolj za obrambo italijanskega narodnega principa na tamošnjih šolah, in da ni vse čisto zlato, kar se sveti v njegovem dopisu o slovanskih razdelkih Koperskega učiteljišča. (Je pač to naravna stvar.)

V listu 20. in 21. dne 18. in 26. maja prinaša pa „Soča“ pod naslovom: „Primorsko učiteljišče“ drugačna članka o tej stvari, ki se potegujeta za učiteljišče v Kopru? Čegava je tedaj prava?

Dopisi in novice.

— *Iz seje c. k. deželnega šolsk. sveta v Ljubljani 11. maja 1876.* Za podučevanje v kerščanskem nauku l. 1874 i 1875 na ljudski šoli v Kočevji se je duh. pomočnikom nagrada dovolila iz norm. šolskega zavoda, a prihodnje bode Kočevsko mesto imelo plačevati to nagrado. — Pritožba šolske občine zoper učitelja, ki zadeva povračilo bire, se je poslala dotičnemu krajnemu šolsk. svetu, da uraduje. — Pritožba župnije zoper razsodbo c. k. okraj. šl. sveta, ki se tiče, da ima učitelj biro poverniti, se je nekaj vslušala, nekaj pa zaverгла. — Janez Kernc, nasvetovan nadučitelj v Šentvidu, je bil poterjen in dekretiran. — Prošnja učitelja, naj se mu pregleda učiteljska preskušnja, se ni sprejela, pač pa se mu je obrok za preskušnjo podaljšal. — Prošnja za nagrado se je nadučitelju odrekla. — Ministerstvo za uk in bogočastje je poslalo 400 gl. za napravo učnih pripomočkov, teh je dobilo 200 gl. možko, a 200 gl. žensko učiteljišče. — Razrešila se je prošnja za nagrado. — *Dne 26. maja l. 1876.* Navzočnih je bilo 7 udov, predsedoval je dež. predsednik. — Perovodja je prebral razrešene vloge. — Ljudskemu učitelju se je privolila nagrada. — Učni pripomočki, ki so pri poduku v goslih na c. k. učiteljišću v rabi, priporočajo se slav. minist. zastran dopuščenja. — Prošnja za učiteljski izpit za splošne ljudske in mešč. šole taka, da bi se ne zahtevalo spričalo zrelosti, se bode predložila slav. ministerstvu. — Poročilo c. k. šolskega nadzornika o nadzorovanju ljudskih šol v okolici ljubljanski se je vzelo na znanje. — Gejencu c. k. učiteljišča se je dala državna štipendija. — Prošnja okrajnega šolskega mesta ljubljanskega, da bi se sternala krajni in okrajni šolski svet v jedno šolsko oblast, se je nazaj poslala s potrebnimi opombami. — Okrajni šolski svet, ki je prašal, kako postopati, ko srenjski zastopi nočejo voliti v krajni šolski svet, se je napotil na dotične postavne določbe. — Prošnja mestne srenje v Kranji, da se ji odvzame trošek za stvarne potrebe na c. k. realni gimnaziji, se bode predložila slav. ministerstvu. — Nekatere učiteljske plače so se določile. — Učitelj na ljudski šoli v Hotiču se je stalno umestil. — Več pritožeb o kaznih zarad šolskih zamud se je razrešilo. — Konečno so bile razrešene prošnje za nagrado in denarno pripomoč.

— *Iz deželnih zborov.* (Konec.) K 6. odsekovem predlogu, »kedar se napravljajo nove in razsirjujejo stare šole ima deželni odbor gledati na zmožnost teh, ki za šole skladajo, ako je kje treba nove šole, naj se najme začasno kako poslopje, ako pa ni sicer mogoče, naj se šole stavijo brez potrate po kraji in po potrebah« govori poslanec baron Apfaltrern in ostro prijeme dra. Bleiweisa in Zarnika, odposlanca deželnega odbora v deželni šolski svet, zakaj da ne hodita redno k sejam deželnega šolskega sveta; k točki 6. nasvetuje dodatek naj bi se učiteljske službe ne splečevale, dokler niso v predštvu in poslednjč se resolucijo: »Deželni zbor obžaluje, da zastopovalec deželnega odbora, ki sta tudi člana dež.

šolsk. sveta, čisto zanemarjaje svojo dolžnost in korist dežele, ne hodita k sejam dež. sl. sveta in tako zamujata priliko, ob kateri bi varovala pravice in korist dežele pri dotičnih posvetovanjih in posebno pri vstanovljenji učiteljskih plač, ki normalni šolski zaklad toliko obtežujejo. — Poslanca dr. Zarnik in Bleiweis pikro odgovarjata; dež. predsednik je branil in zagovarjal legalnost dež. sl. sveta, katero sta g. g. Bl. in Z. zanikovala, odgovarjal je tudi še g. b. Apfaltrern in govoril g. Dežman. Pri glasovanji se sprejme 6. odsekov predlog z dodatnim predlogom g. barona Apfaltrerna, a resolucija se zaverže. (Nam baš ni volja, spuščati se v razpravo takih reči, samo mislimo, ako g. g. dr. Bl. in Z. v dež. sl. svetu nimata drugega posla, kakor odbiti temu ali unemu »Naboretu« kakih 50 ali 100 gl. njih nenazočnost ni velika škoda za deželo, a tudi korist za šolstvo bi bila kaj pičila, ako bi hodila v teh okolistavah k sejam.) Sicer pa tudi ne razumemo, kako bi bile mogoče trošek za ljudske šole znižati, ter ne nakladati več davkov, a vendar izpeljati šolsko postavo (odsek VI in VII dež. sl. post. dne 14. maja 1869 in dež. sl. post. dne 29. aprila 1873 §. 1 in naslednji.) »Kozja cela, volk sit« to ne more biti, pravi »Narod. pregovor«. Kaj more potem dr. Bleiweis, ki doslednje misli in ravna, zato, ako pove od kod izvirajo troški za ljudsko šolo, katerih so se, kakor kažejo razprave današnje seje, vstrašili poslanci, ki sede na levi, in poslanci, ki sede na desni strani v deželnem zboru. Pri tej priliki je dež. zbor tudi sklenil naj deželna vlada dela na to, da se zaklad učiteljskih upokojnin izroči v deželno upravo, — dalje da bode Primorsko primeren donesek plačevalo za Vremsko ljudsko šolo. — Učiteljski vdovi, Mariji Ribnikar-jevi v Dolu, se je dovolila vpokojnina po 150 gl. na leto, nje sinu pa odgojnina po 40 gl. — Prošnja občine Šturije glede opravilne doklade učitelju Rantu se je izročila deželnemu odboru, naj jo reši po postavni poti. — Prošnja občine v Cerknici, naj se ji pregleda povračilo normalno-šolskemu zakladu, se sicer ni rešila vsa, toda obveljal je predlog poslanca Obreze, naj se navedeni dolg ne iztirja, dokler pravica do tega ni jasna, ako bi se pa le moral plačati, naj bi se plačeval v 2 rokih, namreč polovica l. 1877, polovica pa l. 1878.

Pisaje to poročilo, imel sem pred sabo stenografični zapisnik 11. seje. — Čas bi že bil, da bi učitelji o tem, kar se pri deželnih zborih, »o šolstvu« obravnavajo, pravi pojem imeli, potem bi razumeli tiste puhle govorice: »ta in ta« učiteljem nič ne privošči, ta je neprijatelj učiteljem i. dr.

Iz Goriškega se nam zanesljivega vira poroča, da tam národno šolstvo lepo napreduje. K temu zelo pripomore zdatna podpora, ki jo c. k. deželno šolsko svetovalstvo žrtvuje na povzdigo ljudske omike. — Ljudske šole v Goriškem in Sežanskem okraji imajo vse Prausek-ove premikalne čerke, a na Tolminskem jih ima nad polovico šol. Za prihodnje leto bode treba k večemu še 20 garnitur, da se starejše — nerabljive — izmené in na Tolminskem baje kakih 10. Tukajšne šole bodo v kratkem previdele s potrebnimi učnimi pomočki. Letos je deželni šolski svet potrosil čez 5000 gl. za učila na Goriškem, verhu tega so tudi posamezni okraji precejšne svote izdali za iste namene. —

Tukajšno šolstvo tedaj lepo napreduje. Ljudstvo je naklonjeno, duhovščina nas verlo podpira, okrajni šolski sveti so polni krepkega duha. V vseh treh okrajih se snujejo ljudske šolske knjižnice; ako Bog da, v dveh letih ima vsaka šola svojo bukvarnico. Blizo 100 šol jo že ima vstanovljeno, štejejo pa po 20 do 130 knjig. Da se knjižnice vterde, to je zdaten pomoček k občni omiki. Ljudstvo mora se lotiti branja, sicer so šole brez vspeha; narod plava le po suhem pesku — teorije. —

V Tolminu se bode prihodnje leto osnoval tečaj za učiteljice ročnih del poleg postavnega »osnovalnega načerta«. Minister je dovolil potrebno svoto, osobje se je pridobilo, razglasilo po deželi učiteljem itd. Ako bode ljudstvo se poslušilo te prilike, nadejati se je dobrega vspaha za bodočnost! —

Pri Vas na Kranjskem pa šolstvo hodi bajé le polzevo pot! (Vsak, kakor ve in zna. Vr.)

— Koroški deželni šolski svet je ukazal to-le: »Der anfängliche Unterricht in den deutsch-slovenischen Schulen ist mit Zuhilfnahme der slovenischen Sprache zu erteilen, mit der Erlernung der deutschen Sprache ist schon im erstem Schuljahre zu beginnen und die deutsche Sprache hat als Unterrichtssprache einzutreten, sobald das genügende Verständniss hiefür vorausgesetzt werden kann.« To je veljalo popred slovensko-nemškim šolam v celovškem, beljaškem in šmohorskem okraju, a letos pa velja tudi šolam v velikoveškem okraju. — No, to je vsakdo, ki nekoliko dalje misli, kakor nos seže, vedel in tudi lahko naprej povedal, da bodo po novih šolskih postavah ponemčevanju po slovenskih dezelah vrata na stečaj odperla. Kar še ni, pa še bode, ako se sistema ne predrugači. — Pod dubovskim nadzorstvom v velikoveškem sl. okraju ni bilo mnogo slov.-nemških šol, marveč so bile le slovenske ljudske šole, in sedaj pa zginjajo slov.-nemške šole; šola lepo pot pripravlja, in v 30. letih ded ne bode več mogel z vnukom v slovenščini govoriti.

Iz Črnomlja 21. junija 1876. Kdo ne bi privoščil mili učeči se mladeži kakega nedolžnega veselja? Tako veselje napravilo se je šolarjem 4razredne lj. š. v Črnomlju. Praznovali smo namreč praznik sv. Alojzija prav slovesno. Vše ob 3. uri zjutraj zadoneli so možnarji, oznanovaje veseli praznik. Ob $\frac{3}{4}$ na 9. uro zbralo se je nad pet sto učencev i učenk v učilnici in ob 9. uri bila je slovesna sveta maša, pri kateri so šolarji peli »Sveto«, »Pred Bogom« i pesem o sv. Alojziju. A tudi verli naši pevci so tu pripomogli: zapeli so namreč »Adoro te supplex« in konečno »Das ist der Tag des Herrn« — sicer nemško, ker ni bilo baš slov. prestave pri roci, i zadnji trenotek se ni moglo to storiti. (Vsi jeziki naj hvalijo Boga. Vr.)

Res lepo je bilo gledati nežno mladež v tolikem broji, snažno oblečeno in to tem bolj, ker je večina otrok v belokranjskej noši došla. Obilo starišev se je vdeležilo slovesnosti, kojim je radostno srce vtripalo, gledati mlade Hrvatice.

Tudi predsednik krajnega šolskega sveta g. Anton Pavlin je bil navzoč, ki povsod kaže, kako draga mu je učeča se mladež in nje napredek. Tukajšnjemu gospodu katehetu, Zdravko Bergantu, bodi pa najtoplejša zahvala v imenu mladine i starišev za njegov trud i često požertovalnost; on je prijatelj šole, da malo taci. Bog ga živi!

Belokranjec.

Iz Ljubljane. Šolski praznik ali tako imenovano »Majevo veselico« ste imeli letos mestni šoli in sicer II. 30. maja, I. še le 14. junija, kajti maj nas letos ni pošiljal le v april, marveč še v sušec in svečan nazaj, ker je še 19. in 20. po nekaterih krajih zemlja zmerznila. — Program kakor druga leta. Ob 6. uri odhod od šol; sv. maša na Rožniku, potem zajuterk, po zajuterku propovedovanje, petje in telovaje. Proti 12. uri vernitev domov. 30. maja je bilo kakih 400, a 14. junija 229 otrok navzočnih. Dobrotniki ubogim so bili gg.: mestni župan, ravnatelj Mahr, sr. svet. Leskovec in drugi. C. k. vadnica in učiteljšice je pa namesto te veselice imela praznji dan v god sv. Alojzija.

Sv. mašo imate mest. deš. šoli po dvakrat na teden, na dek. mest. šoli pa se o poletenskem času šola že začenja ob 7. uri zjutraj; c. k. vadnica in I. mestna šola začenjate drugo polovico leta šolo popoldne še le ob 3 uri.

Ha-ha-hu-ce kaj je to, kdo je to? Kitajski cesar, Chum, je sedaj v 6. letu; 15. maja se je začel učiti, kajti ta dan so dvorni zvezdoslovci odbrali kot posebno srečni dan za ta posel. Berž ko ne, se že sedaj mladi cesar uči abecede. — No, kaj ne? To ni nič nenavadnega, učiti se mora vsak, ako hoče kaj znati, cesar in težak, imeniten in prostak, a mlademu cesarju so na stran postavili dečka enake starosti, ki se z njim uči, pa je tudi oštet, kaznovan in bičan, kedar cesarjevič to zasluži in to je »hahahuce.« — No takih hahahucetov bi bilo tudi pri nas potreba. — Pa kaj pravim, saj jih že imamo. Učeniki so tisti hahahuceti; kedar bi imeli otroci kaznovani biti, takrat pa učeniki dobe pod nos. — Kdor ne verjame, naj pa poskusi vsaj 1 mesec, kmalo se boče tega prepričal, posebno se pa to lahko zve pri znani romarski cerkvi dve ure od bele Ljubljane.

Wasch mir den Pelz, mach' ihn nicht nass! Vse toži dan danes, kako je mladina spačena, kolikanj neukretna, neubogljiva, samopašna, prederzna in nravno spridenjena, in česa se je bati, ako pojde to tako naprej, kakor se je sedaj začelo! Ako pa kdo pove pravi vzrok, pa nasvetuje pripomočke, takrat se pa vse zaganja nanj, kriči in verši nad njim, kakor trop vravnov, kedar skopca ugleda. To sem si mislil, ko sem bral v »Oesterr. Schulbote« (izhaja na Dunaju 1. in 15. vsacega mesca) dne 15. maja, 1. in 15. junija lamentacije o spridenju naše mladine pod naslovom: »Welche Aufgabe hat der Staat in Rücksicht der sittlichen Jugendbildung, welche die Presse und welche der gesammte Lehrstand?« — Resnica je vendar tako blizo, da jo vsak lahko razume, a le učeni svet je išče tam, kjer je ni, in hodi okoli pravega vzroka, kakor mačka okoli vrele kaše. Glasi se tako-le: »Brez kerščanstva ni prave kreposti;« »pravičen moj iz vere živi.« Dokler se bodo toliko bali cerkve po šolah, kakor se je dosihmal bojé, ne bode bolje, ne, marveč čedalje slabeye. Posamezni se zastoj in skoraj brezvspešno zoperstavljaajo občnemu navalu, koliko časa bo še trajalo, da se svet popolnoma prepriča, da brez kerščanstva t. j. brez pravega kerščanstva ni blagra, ne v družini, ne v državi, ne v šoli, ne pri poduku? — Od več bi bilo temu ali unemu pripisovati, da je spridenja kriv, a poboljšanje mora priti od zgoraj dol, potem bode bolje. Omenjeni sestavek 15. junija pa končuje svoje premišljevanje tako-le: »Vom Staate verlangen wir Unterdrückung und Verbot aller jener Reizmittel, wahren und nachhaltigen Schutz für die Unschuld unserer Jugend, dasselbe von der Gemeinde, energisches Vorgehen gegen die Verführung und Heilung derselben durch Eltern und Lehrer (denen jedoch die Hände gebunden sind. Vr.), Unterstützung in alledem von der Journalistik«. To so besede, je rekla lisica, ko je jagode na molku prebirala.

— Okrajno zborovanje mestnih učiteljev v Ljubljani bode v četrtek 6. julija in druga točka se glasi izvirno: »Welches wären die Mittel, um die seit Aufhebung der körperlichen Züchtigung gelockerte Disciplin wieder herzustellen.«

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Kamniškem šolskem okraju so sledeče učiteljske službe izpraznjene: v Mengišu z l. p. 500 gl. in z opravičnim dokladom 50 gl.; v Komendi z l. p. 450 gl. in v Zalegi z l. p. 400 gl.

Pri vseh treh službah ima učitelj tudi prosto stanovanje.

Prošnje za te službe se morajo do 31. julija t. l. pri dotičnih krajnih šolskih svetih predlagati. C. k. okrajni šolski svet v Kamniku 14. junija 1876.

— V šolskem okraji Radovljiškem na Irazredni šoli na Breznici, v Gorjah, v Srednji vasi učit. službe po 400 gl. l. p. in stanovanje, v Kamni gorici l. p. 450 gl., stanarine 80 gl. Prošnje okrajnemu šol. svetu v Radovljici do 31. julija t. l.